

DIVERSOS GOVERNS AUTONÒMICS DEMANEN LA REFORMA DELS ESTATUTS

Al govern li agradà la via valenciana a l'autonomia

Allò del «cafè per a tothom» autonòmic no ha donat bon resultat. El País Valencià, Castella-Lleó, fins i tot Madrid, es plantegen la reforma dels estatuts respectius. El govern central no vol sentir ni parlar-ne i ofereix la fórmula utilitzada pel País Valencià.

El disseny de les autonomies realitzat durant la transició ha demostrat ser insuficient.

Josep M. Sanmartí

Una autèntica revolta s'està produint entre les comunitats autònomes que assoliren l'autogovern per la via de l'article 143 de la Constitució, les anomenades «autonomies de segona», que ara demanen en la major part dels casos una reforma dels estatuts. La reivindicació ja es veia venir i el nostre setmanari ja ho va anunciar (números 165 i 182) després de les eleccions de l'any passat i de la posició governamental expressada al Senat el desembre de 1987. Al cap de cinc anys, a més d'exercici autonòmic la majoria de governs reclama més competències i assegurar-les estatutàriament. El repartiment de les transferències ja es va dir que s'havia fet curt i que la redolada en versió socialista provocaria tensions tard o d'hora. Heus-les ací.

El 1979, el llavors vice-president Fernando Abril Martorell anuncià que el govern del seu partit, UCD, no admetria més autonomies per la via de l'article 151 de la Constitució, article que ja s'havia aplicat a les tres autonomies «històriques», és a dir, les que ja havien tingut un estatut i que l'havien perdut per un fet d'armes i no per la voluntat pròpia (Catalunya, Euskadi i Galícia). Però la realitat és tossuda i la decisió no es pogué aplicar a altres territoris, com Andalusia. El 28 de febrer de 1980 els andalusos fiquen botifarra a les primeres restriccions autonòmiques i es decantaven pel 151 mitjançant un polèmic referèndum. Després, calgué resoldre la situació d'altres regions amb una forta personalitat com Canàries i el País Valencià. La fórmula que s'inventaren en aquesta ocasió fou curiosa: l'estatut d'autonomia es feia se-

gons les normes que establia l'article 143, però se l'acompanyava d'una llei orgànica basada en l'article 150.2 de la Constitució que eixamplava el sostre competencial previst en l'estatut acabat d'estrenar. Però, dues coses mal fetes no en fan una de bona, i 143 i 150 no sumen 293 tal com sembla, sinó molt menys. Potser per això al govern socialista li agradà la «via valenciana a l'autonomia» i ara vol aplicar la patent.

Vuit contra cent cinquanta

Pràcticament totes les comunitats autònomes han mostrat el seu desig d'obtenir més competències, fins i tot les tradicionalment menys reivindicatives. Per exemple, Madrid.

El 18 de febrer d'enguany, l'assemblea regional aprovà una resolució de-

manant més competències en Educació, Treball, Sanitat, Seguretat Social, etc. Per als socialistes, en minoria a l'assemblea, això no té importància.

Per al CDS i AP, la reforma de l'estatut de Madrid és «indispensable».

També a les Illes Balears, per mostrar un altre cas, s'ha constituït fa poc una comissió encarregada de revisar l'estatut. Tots els partits hi estan d'acord, però no hi estan ni en el sostre ni en el mètode. La reforma de l'estatut fou el lema de fons del president aragonès Hipólito Gómez de las Rocas, després de la seva elecció. També se'n parla a Catalunya i Euskadi. Hi ha vegades que el descontentament provocat pel funcionament actual dels estatuts fa pujar cada vegada més el llistó, com per exemple el conseller d'Economia de les Illes, Alexandre Forcades, parlant d'independentisme si Madrid no els fa cas.

Les lleis de bases que han actuat moltes vegades com autèntiques Lohapes, el paper dels delegats del govern, un sistema financer inadequat, els recursos del Tribunal Constitucional, etc., han anat laminant moltes autonomies, que ara es troben asfixiades políticament i econòmicament. I no es pot oblidar certa dosi d'oportunisme reflectida, sobretot, en el fet que AP i el CDS són ara els partits més reivindicatius, juntament amb les dretes regionals, com el Partido Aragonés Regionalista. I la porta de sortida a aquestes aspiracions és la reforma dels estatuts.

Els reformadors sostenen que, transcorreguts els cinc anys que exigeix la Constitució, és hora d'aplicar l'article 148.2 de la Constitució, que ha de ser el procediment normal i legal per engrandir l'autonomia. Al marge de la seva legalitat constitucional, aquest sistema té l'avantatge de facilitar la reforma de baix a dalt, és a dir que la iniciativa correspon als executius i als parlaments regionals. És l'exercici d'un dret i oposar-s'hi és simplement «lohapitzar» les autonomies.

El govern central vol pactar

El govern central nega que la reforma dels estatuts sigui el mecanisme que

hagin de seguir per força els bons autonomistes i exigeix com a contrapartida una negociació que desemboqui en sengles lleis orgàniques per la via de l'article 150.2, és a dir la delegació i la transferència de competències que l'estat no té reservades en exclusiva. Obrir ara deu o dotze processos de revisions estatutàries seria entrar en una dinàmica molt perillosa, que tard o d'hora acabaria conduint el país a una revisió constitucional. I a partir d'aquí vés a saber... Per al ministre d'Administració Pública, Joaquín Almunia, són dos mecanismes diferents, però no es pot dir que un sigui més democràtic o cons-

Fernando Abril Martorell, «café per a tothom».

titucional que no l'altre. En canvi, per a l'oposició parlamentària, el 150.2 ha de servir només per resoldre aquells aspectes no solubles per mitjà de la reforma dels estatuts, ha de ser una via subsidiària. I al cap i a la fi el resultat és el mateix, el que es pacti entre el poder central i l'autonòmic, i el que decideixin en un cas i en un altre les Corts Generals. Les experiències al País Valencià i Canàries encoratgen a seguir aquesta via, a parer del ministre Almunia.

No tothom està en desacord amb el ministre Almunia. El president de Castella-Lleó, José María Aznar (AP)

s'estima més utilitzar l'article 150.2 per reclamar més competències, i de fet ja l'ha fet servir per obtenir més facultats en matèria d'educació. Per al CDS castellà això es va fer així perquè els socialistes bloquejaren les altres possibilitats i no quedava cap altra via. El problema és que a Castella-Lleó, una revisió de l'estatut donaria alè a les actituds segregacionistes de Lleó, Segòvia i Burgos, i cap president no vol enfrontar-se a tensions d'aquesta mena.

A tot això l'executiva federal del PSOE ja s'ha tret el cinturó i ha fet una crida a tots els seus militants amb responsabilitats autonòmiques perquè no facin cas dels cants de sirena i s'oposin a les propostes de reforma dels estatuts. No hi haurà problemes en aquest sentit. L'opinió més generalitzada entre els socialistes és que cal aprofundir encara més els estatuts vigents i millorar els sistemes financers (Joaquín Leguina, president de Madrid, ho reclama sense parar) abans de fixar-se en un procés tan complicat com aquest. Ara bé, els presidents, i caps de l'oposició del PSOE, saben que això és deixar una bandera en mans de la dreta, que ja està aprofitant aquest avantatge. Per això, gent com el president d'Astúries, Pedro Silva, han reclamat que l'executiva federal pacti amb els altres partits regionals i eviti un galliner a cada comunitat autònoma.

Mentrestant, els socialistes defensaran una ampliació de les competències a fi de contrarestar l'ofensiva conservadora i després la sotmetran a la consideració dels altres partits per arribar a un acord. Es tracta d'evitar una cursa per veure qui pixa més lluny i de conservar sota control un procés lògicament complicat que l'administració central vol dirigir de cap a cap. Per al president Leguina, la reforma dels estatuts és «una qüestió d'estat», és a dir, que no es pot deixar al parer de cada govern autonòmic, sinó que s'ha de fer d'una manera ordenada i coordinada amb el govern central perquè «condiciona el funcionament constitucional».

Aquest socialista és discutit també des de posicions d'esquerra. Per exemple, uns intel·lectuals aragonesos signaren el mes passat un document en el qual diuen que la reforma de l'estatut actual és una cosa «ineludible per tots aquells que creuen sincerament en un estat autonòmic solidari, competencialment igualitari i enriquit per la participació col·lectiva». I si cal canviar la Constitució per aconseguir que altres estatuts puguin exercir amb plenitud de competències, doncs es canvia. □